

Glasilo „Slovenskega čebelarskega društva“
za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko s sedežem v Ljubljani.

Urejuje **Frančišek Rojina.**

Izhaja po enkrat na mesec in se pošilja udom brezplačno.

Vsebina: Fr. L.: O trotu. — Janez Jurančič: Smrtoglavec. — M. Sotošek: Prvi čebelarski tečaj na Slovenskem. — P.: Priprost način voščine čistiti. — Najvažnejše čebelarske resnice. — Dopisi. — Vprašanja in odgovori. — Raznoterosti. — Prošnja. — Izkaz. — Naznanilo. — Listnica uredništva.

O trotu.

Spisal Fr. L.

Zakaj bi tudi kaj troteljčku na čast ne zapisali?

Sveda ne mislim pri tem na dvonoge troteljčke, katerih vsako leto nekaj v šolo pride, ampak v mislih imam pravega čebelnega trota lenuha, o katerem pa vendar vemo, da je v enem oziru neobhodno potreben.

Toraj temu na čast — čebelarjem pa v poduk namenjene so sledeče vrstice.

Da bi popisoval junaka našega razmišljanja — menda vendar ni treba? Saj vsak ve, ki je le enkrat opazoval izletujoče čebele in trote meseca junija pred čebelnjakom, da je trot veliko večji od čebele, da je zajetega, močnega in širokega trupla, da ima okroglo glavo z velikimi očmi, da je lena in počasna žival, ki radi slabo razvitih spodnjih čeljusti in jezika (rilčka) ne more po cveticah nabirati medu, ampak ga kar iz satnih piskerčkov sreba. Žela nima in zato se ne more braniti. Namen njegovega obstoja ali življenja je le matičino oplojenje. Zato stavijo čebele trotno satovje šele takrat, kedar mislijo na roj.

Doba preobrazbe od izlege jajčeca do trenutka, ko izleze iz celice popolnoma doraščen trot, trpi 24—26 dni.

Pa to vse smo že ne enkrat, ampak večkrat brali. Omenjam to toraj le mimogrede, da, ko bi te vrstice „o trotu“ bral slučajno kak začetnik, zvé o trotu tudi to najpotrebnejše!

Dolgo časa so bili najbolj sloveči čebelarji v dvomu, iz kakšnega jajčeca da se trot izleže. Z mikroskopičnimi opazovanji dokazala sta pred nekaj časom Siebold in Leuckart, da se trot izleže iz neoplojnega jajčeca, čebela pa iz oplojenega. Tako je pa vselej tudi trdil čebelarski očak dr. Dzierzon, da matica svojevöljno iz svojega semenskega mehurčka oplodi jajčece (čebela) ali ne (trot).

Po tem takem ne čebele, ampak matica sama odločuje spol svojih otrok. To svojo trditev je Dzierzon dokazal na podlagi odgoje matic laškega plemena.

Nasprotno trdi pa čebelar Dickel, da iz jajčec, katere leže oprášena matica, si čebele delavke same vzgojujejo, kar hočejo — ali čebele ali trote! To svojo trditev dokazuje s tem poskusom: odvzel je panju oprášeno matico, ter prenesel z nalašč za to narejeno pripravo jajčeca iz čebelnih celic v trotovske in narobe in čebele so izlegle iz čebelnih jajčec trote in obratno.

Kdo ima prav? Večino čebelarjev ima za seboj Dzierzon — pa ker ta boj še ni končan, ne moremo niti prvo niti drugo z vso gotovostjo trditi. Toliko pa je gotovo, da se izleže za matično oplojenje sposoben trot iz jajčeca, ki ga je izlegla oplojena matica.*)

Trot je, kakor je bilo že omenjeno, potreben le za matično oploditev. Ker pa za to opravilo pri eni matici enkrat za vselej zadostuje en trot, zato pač ni treba, da bi moral pri večjem številu panjev vsak panj trote imeti, pa še manj je treba, da bi imel teh požeruhov na stotine ali celo na tisoče!

Imenoval sem trota z nečastnim priimkom „požeruh“! Morda sem mu krivico storil!

Čujmo, kaj je po vestnem opazovanju, pa še bolj trudapolnem tehtanju dr. Pachner dokazal.

Zelo čebelnemu, pa neprimerno tudi trotovskemu panju je tekom ene ure, pri zelo močnem izletavanju trotov, istih polovil 1500. Izmed teh je nekatere tehtal na jako občutljivi zdravniški, oziroma lekarniški tehtnici in spoznal, da je trot pri svojem izletu iz panja tehtal 0.247 g, ob svojem povratku (po tehtanju ga je zaznamoval in izpustil) tehtal je pa za 34 mg manj, toraj 0.213 g. Od te izgube na vagi odpade kakih 13 mg na njegove odpadke in 21 mg na med in sicer zato, ker je drug trot enake velikosti, ki je bil dalj časa ujet in izstradan in se je torej popolnoma iznebil svojih odpadkov, z medom do sitega napojen tehtal 0.234 g, torej 0.13 mg manj kot oni iz panja izletevši trot, ki se je gotovo kakor vsak drug pred izletom do sitega medu nasikal.

Saj je znano vsakemu izmed nas, da so na sprehod izletavajoči troti (pa ne ob času trotove vojske) vsled preobilo zaužitega medu napihnjenega života in če ga le nekoliko pritisneš — kar brizgne iz njega med!

Uvažujemo-li, da iz močnega plemenjaka (na pr. gerstungovca) pred rojem izletuje kakih 1500 trotov, torej se lahko računi, da se pri vsakem takem trotovskem sprehodu uniči 33 g medu in če ti izleti trpijo en mesec, zgubimo skoro cel kilogram medu.

Tekom 5 ur prebavil je tehtani trot ves zaužiti med, iskal je s tipalnicami novega živeža in iztegoval rilček v znamenje, da bi rad jedel.

*) Trotje neoprašenih matic in trotovk so tudi sposobni za oprášenje matice. — Ured.

Za 14 ur je tehtal isti trot že 0.175 g, izgubil je toraj na svoji teži 59 mg. V omenjenih 5 urah izgubil je na svoji teži 0.21 g, prebavil je toraj ves med. V naslednjih urah je moral živeti na račun svojega organizma.

Potem takem znaša zaloga medu, katera trota 5 ur pri polni moči ohrani, 24 mg — za 1 uro porabi 4.8 mg — za 14 ur že 0.115 g in tisoč trotov porabi po istem računu na dan 115 g medu. Če trpi ta vesela trotovska gostija pet tednov porabi tisoč trotov 4 kg medu!

Pri tem pa še ne smemo pozabiti trotovske zalege; koliko živeža pa ta porabi do konca svoje preobrazbe?

Dr. Pachner računi za tisoč komadov trotovske zalege $\frac{1}{4}$ kg medu.

Razvidno je torej iz tega, da je škoda na medu vsled neprimerno velike množine trotov in njihove zalege naravnost velikanska,*) ker bi med, katerega porabi tisoč trotov, zadostoval za isti čas najmanj trem tisočem čebel delavk in pri tem ne smemo pozabiti, koliko bi še te v istem času medu nanese! Sicer je pa splošno znano, da čebele ob času pomanjkanja paše ne trpijo trotov v panju.

Dostavek: Najnovejši sotrudenik — gospod pater — dodal je, prebravši zgornji članek še v rokopisu, nasledni stvarni pregled raznih nazorov glede partenogeneze, katero gospod pisatelj zgornjega članka omenja:

Dzierzon trdi: oprášena matica leže dvojna jajčeca: čebelna, katera spušča iz jajčnjeka po jajčni odvodnici mimo semenske mošnjice ter jo oplodi s semensko nitko; poleg tega leže pa matica tudi trotovska jajčeca, katerih pa ne oplodi s semensko nitko; iz neoplojenih jajčec torej se izležejo trotje. Ta trditev je našla veliko odpora, toda Siebold in Leuckart sta dokazala l. 1855, da so trotovska jajčeca v resnici neoplojena. V novjšem času se je pa začelo zopet gibanje proti partenogenezi (deviške zmožnosti zaroda). Že koncem 80. let preteklega stoletja je nastopil † G. Lanfranchi, župnik na Laškem, proti partenogenezi. Tudi F. V. Vogel († 1897) je zadnja leta svojega življenja dvomil o partenogenezi. (Vogel je jeden najbolj znamenitih nemških čebelarjev).

Energično je pa nastopil proti Dzierzonu Ferdinand Dickel, mestni učitelj v Darmstadt na Nemškem. On trdi: 1. matica leže le oplojena jajčeca; 2. matica ne določa spola čebel, ampak čebele same in sicer s tekočino nekih žlez v glavi, s katero oslinijo jajčeca v celicah; ker so žleze sorazmerne trem vrstam čebel v panju, se določi spol vsled premoči oziroma večjega pritoka tekočine te ali one žleze. Dickel je zastopal svoje nazore z velikanskimi poskusi, katere je priobčeval tekom dveh let v „Nördlinger Bienenzeitung“, katere urednik je bil od l. 1897—1899 in tudi v posebni knjižici „Geschlechtsbestimmung der Bienen“; ko je pa ta nehala izhajati, pa od l. 1900 v „Hesenski Čebeli“ (Hessische Biene). Leuckart sam je bil precej navzet Dickelovih nazorov, toda on sam se ni mogel radi velike starosti († 1898) pečati z znanstvenim raziskavanjem. Tega so se lotili na vseučilišču v Freiburgu Dr. Avg. Weismann in njegova učenca Dr. Pauleke

*) Res, toda skušnja uči, da so čebele, ki imajo precej trotov v panju, pridnejše, tako da škodo, katero jim povzročajo trotje, s pridnostjo do malega izravnavajo; trdil je pa celo nekoč znamenit čebelar, da v teži prekašajo panje, ki so jednako močni, pa brez trotov.

in Rus Dr. Petrunkevič. Slednji je dobil v čebelnih jajčecah seme, v trotovih pa ne ter sklepa iz tega, da matica leže oplojena čebelna in neoplojena trotova jajčeca. Torej: Dzierzonova teorija je prava. Dickel pa še vedno dokazuje (in precej znamenitih učenjakov z njim), da matica leže le oplojena jajčeca.

Boj torej še ni končan, da, v zadnjem času je dobila stvar celo novo lice. Kakor pripoveduje baron Rauschenfels v „Imkerschule“, trdi nek Francoz ravno nasprotno. On priznava sicer, da matica leže le oplojena jajčeca, oplodivno tekočino pa prinesejo jajčeca že s seboj (in sicer na zunanji strani jajčec); čebele pa posrkajo ali polizejo to tekočino iz jajčec, če hočejo, da nastanejo iz jajčec trotje. Skrivnosti do dna je pa prišel laški benediktinec Aleksander Benusi-Bossi na Monte Cassino. Ta dokazuje z 17 fotografiranimi preparati, da se jajčni cevki, ki prihajati iz jajčnjaka, ne združite, ampak da vsaka sama zase vodi jajčeca iz jajčnjaka v nožnico matičino in odtod v celice. Le jedna teh jajčnih cevkv stoji s semensko mošnjo v zvezi, in jajčeca iz cevke nad semensko mošnjico niso bila oplojena, ona iz cevke pod mošnjico pa oplojena.

Tudi benediktinec se je z poskusi prepričal, da čebele določajo spol jajčec, katera so od matice vsa oplojena in njegovo dokazovanje je skoraj do cela podobno onemu Francoza.

Kakor je iz tega razvidno, boj torej še ni končan.

Dzierzonov nauk je v bistvu pravilen, potrebuje pa prememb in dodatkov. Pa tudi Dickel ima nekoliko prav, ko je trdil, da čebele določajo spol, kar se tudi v resnici dogaja, če tudi drugače, kakor je on domneval. Kadar bo vsa stvar rešena, hočem obširneje o nji poročati.

Pater.

Smrtoglavec.

Spisal Janez Jurančič.

Občeznano je, da ima čebela mnogo sovražnikov v nižji vrsti živalstva, namreč med žuželkami, vendar, da se še nahajajo med temi živalicami take „strašne pošasti“ kakor je smrtoglavec (*Acherontia atropos*), je prostejim čebelarjem manj znano. Že ime ga označuje nekako pretresljivo-sumljivega. Izgleda kakor medved-kosmatinec, oči ima velike in žareče, kakor krvoločni ris; ko ga kak začetnik ali manj skušen čebelar zagleda, misli: ta mi zamore v kratkem času zdrobiti cel panj čebel. Dasi smrtoglavec ni nedolžen, vendar ni tako nevaren, kakor bi ga sodili na prvi pogled. Kako so drugi metulji, n. pr. voščena veša, nedolžni videti, pa zamorejo čebelam in čebelarju prizadjeti velikansko škodo! Smrtoglavec pa, dasi izgleda tako grozovito ne more niti enega panja uničiti, temveč škodljivost njegova obstoji le v tem, da čebelam med krade. Nekdanji čebelarji so se prav malo zmenili za to škodo, ki jo zamore povzročiti smrtoglavec, meneč, da se ta žival jako redko nahaja. Vendar v novejem času se je pokazalo, da to ni tako redka prikazen, kakor se splošno misli, ker obiskuje čebele le v poznem mraku in po noči, zato se je redko opazil. V nekaterih krajih je prav pogost; pri nas so čebelarji, ki so dobili po 15—20 smrtoglavcev v eni jeseni, in to je že

precejšnje število. Ako pride toliko število teh škodljivcev vsak večer ter odnese vsak po dobre pol žlice medu, tedaj postane to že za enega čebelarja tembolj občutljivo, ker odnešen med ne služi v živež takej živali, ki bi bila morda po drugi strani človeku v korist.

Smrtoglavec je mōra (nočni metulj) in je eden največjih metuljev; on je navadno do 6 cm dolg in meri z razprostrtimi perutmi 12 cm in še črez. Samica je, kakor pri večini žuželk, večja od samca. Glava in prsi so temnorujave, začrnele; istotako prednji krili, ki sta še vrh tega z belkastimi, sivimi in rumenimi pikami, oziroma lisami posejani. Zadnji krili sta rumeni ter imata po dve črni progī. Tudi zadek je počrez črno-rumeno pasast. Na hrbtni strani oprsja ima prav lepo, mrtvaški glavi podobno sliko, kar mu je posebno značilno ter od tega izvira tudi njegovo ime. Po trebušni strani je večinoma rumen, prevlečen s temnorujavimi progami. Truplo je blizo prst debelo, povsem jako kosmato; sestava vseh udov je prav krepka. Pri površnem pogledu se vidi celi metulj črno-rumeno pasast, prav v „cesarskih barvah“. Njegova rumenozelenkasta, počrez sinje pasasta, velika gosenica se nahaja meseca julija na korunu (krompirju); ker pa pride le po noči iz svojega skrivališča, zato se težko najde. Tu in tam se najdejo njegove velike, prst debele bube, oziroma prazni kokoni v jeseni, ko se korun izkopava; pri nas imenuje prosto ljudstvo te bube „divje prašiče“.

Smrtoglavec začne čebele obiskovati po končani paši, t. j. meseca septembra in oktobra; vsaj pri nas tako, morda zato, ker takrat čebele žrela že manj obsedajo, toraj mu je lažje zmuzniti se v panj. V krajih, kjer je glavna paša v poletju, je mogoče, da se prikaže že prej*). Pride v poznem mraku ter jako urno in bistro obletava panje tako dolgo, da bliskoma zgine skozi žrelo v panj. Kake 3—4 minute se v panju pomudi, potem pa pride v večjem spremstvu čebel z močnim šumom skozi žrelo iz panja; pa ne tako naglo, kakor je prišel v panj — ker si je želodec z medom do vrha napolnil — temveč prav počasi prikobaca na brado, ter se še tukaj naglo ne more vzdigniti v zrak. Čebele mu v panju ne morejo zlahka do živega, ker je sila kosmat in tudi jih s perutmi odganja. Včasī se jim pa vendar posreči, zlasti v močnejših panjih, da ga obkolijo v velikem številu tako, da ne more takoj najti izhoda ter ga med tem ta ali ona čebela „med rebra“ zabode. Pripeti se tudi pogosto, da tako med preganjanjem smrtoglavec zabrede med sate v kake ozke prostore, n. pr. med zatnike in steno, da ne more naprej in ne nazaj; takrat ga tudi čebele usmrtijo. Mrtvega ga potem oglodajo in razgrizejo tako, da razpadejo posamezni deli, koje potem čebele večinoma iz panja pomečejo. V kakem ozkem zatišju pa ne morejo tako do njega; tam mu pa le dlako oglodajo ter ga pustijo, in spomladi ga dobimo popolnoma suhega iz panja. Pred več leti sem pri predavanju na stališču nekega čebelarja našel v enem panju pet mrtvih smrtoglavcev; to je dokaz, da ta škodljivec v resnici ni tako redka stvar, kakor bi kdo mislil.

Vsak čebelar bode toraj zatiral smrtoglavca, kajti tudi eno kapljico medu po nepotrebnem zgubiti, bilo bi nespametno; zraven tega je pa še „lov

*) Zato pravijo Rôpov oča, da je »ponočni skov« (sokol).

na smrtoglavce“ prijetna zabava v jesenskih večerih. Dobiti ga je težko, ker v temi pride in jako naglo smukne v panj; tudi je težko zapaziti, v kateri panj je zginil, zlasti na večjem stališču. Ako ga hočemo ujeti, moramo biti vsak večer o mraku na stališču in ko ga zagledamo, paziti, v kateri panj se bode zmuznil. Navadno so čebele dotičnega panja pri žrelu nekoliko nemirne. Tukaj čakamo tedaj nekaj minut; naenkrat začne prihajati močen šum, kakor bi vlekel hrastovo vejo proti žrelu. Zdaj pride velika, črna pošast iz panja in pripravljeni moramo biti, da jo takoj pritismo na brado z roko ali z noževno platjo in zdaj lahko „tiča“ primemo. Ne smemo pa biti boječi zavoljo čebelnih pikov, sicer nam smrtoglavce uide. Če nam pa ni mar, da bi ulovili živega, ga pa kar prerežimo z nožem na bradi, ko se prikaže iz panja.

Podnevi smrtoglavce mirno sedi na kaki steni in težko ga je zapaziti, ker se vidi le kot podolgasta črna maroga.

Prvi čebelarski tečaj na Slovenskem.

Prvi čebelarski tečaj na Slovenskem se je vršil dne 6. in 7. oktobra t. l. v Šmarju pri Jelšah na Spodnjem Štajerskem. Sklical ga je g. Tomislav Kurbus, nadučitelj v Slivnici pri Celju. Predavala sta o čebeloreji, tej važni panogi kmetijstva, gg. prireditelj in Janez Jurančič, posestnik in čebelar v Slov. goricah pri Sv. Andražu in sicer dopoldne teoretično v „Posojilnični“ sobi in popoldne praktično pri čebelnjaku, po tem-le sporedu:

I. 1. Korist čebeloreje. 2. Delavka, matica, trot, njih telo in razvitek; njih medsebojnost, kakor delavka in matica, prašenje itd. 3. Vosek. 4. Med, vrste njega itd. 5. Čemu rabi čebela ev. prah in vodo? 6. Pitanje in napajanje, krmljenje v potrebi, nadomestilno in špekulativno. 7. Roji umetni in navadni. 8. Bolezni čebel. 9. Čebelni sovražniki. 10. Revizija panja, odvzema in dodatek matice, izrezanje in vrezanje matične zibelke, omamljenje in združitev ljudstev, preselitev enega ljudstva iz navadnega panja v panj s premakljivo stavko.

II. 1. Čebelnjak, stanovanje čebele, orodje. 2. Racionalna čebeloreja s posebnim ozirom na začetek. 3. Čebeloreja na množino ali med in vosek. 4. Brezmatičnost, gojitev matice in spremenitev matice. Vzimovanje, prezimovanje in izzimovanje čebel. Čebelna paša. Poraba voska in medu. Shranjevanje satov. Prehod od stalnega do premakljivega. Ureditve panja za zimo, vlivanje, stiskanje in pritrjevanje umetnih satov, dobava medu in izmetanje.

III. 1. Anatomija čebele. 2. Zgodovina čebeloreje. 3. Postavne določbe. 4. Slostvo o čebeloreji.

Iz navedenega sporeda je razvidno, da se je to, kar je za vsakega čebelarja potrebno, prednašalo. Posebno je povdarjati, da je bilo predavanje jako zanimivo in v veliko zadovoljstvo udeležencev. Iz istega se je spoznalo, da sta poročevalca sama tudi spretna čebelorejca, ki to stroko dobro razumeta. Omeniti je tudi, da je bil za udeležence ta čas jako prijeten in jim ostane v trajnem spominu. Preskrbljeno je namreč bilo v krčmi za ceno in dobro postrežbo. Vrh tega se je prvi dan po dokončanem predavanju priredil izlet k državnemu trtnemu nasadu, ki se nahaja v okolici šmarskega trga. Vodil je istega g. župan in učitelj Ferlinc.

Ko se je drugi dan tečaj končal, poleteli so udeleženci na drugo stran, namreč k Skale-tovi krčmi. Tu se je vršila pri kapljici rujnega vinca napitnica za napitnico — vse so večinoma zadevale čebelorejo ter so navzoče za to stroko tako unele, da je gotovo vsak v srcu storil sklep, da hoče postati čim preje čebelar.

Naj bodo še navedena imena gg. udeležnikov: J. Čulek, učitelj v Št. Jurju juž. žel; I. Debelak, učitelj v Šmarju; F. Eller, nadučitelj pri M. Zili tik Beljaka; F. Ferline župan in učitelj v Šmarju; A. Herle, posestnik v Solčavi; J. Jurko, nadučitelj v Tepanjah pri Konjicah; J. Krohne, kapelan v Šmarju; M. Knoplež, bodoči oskrbnik pri Sv. Petru tik Maribora; F. Lorber, nadučitelj pri Sv. Florijanu na Boču; J. Plazl, kmetski sin iz Škal pri Velenju; Jože Rajšp, nadučitelj v Ormožu; F. Rošker, nadučitelj v Loki pri Žusmu; M. Sotošek, nadučitelj v Žetalah pri Rogatcu; Fran Srebrnič, nadučitelj v Lembergu; V. Strmšek, nadučitelj pri Sv. Petru na Medvedovem selu; M. Šumer, nadučitelj pri Sv. Vidu tik Šmarja; H. Šumer, učitelj v Šmarju; F. Vrlič. M. Sotošek.

Priprost način voščine čistiti.

Kako lahko brez stiskalnice čist vosek dobimo, nam pripoveduje „Leipz. Bienenzeitung“. — Voščine, ki se naberejo tekom leta, se razdele v dva oddelka: belo in temno satovje. Voščine malo razgrejemo na solncu ali pri ognjišču, da se nekoliko omeče, potem jih stisnemo v pest debele kepe; tako ostanejo do dneva, ko vosek čistimo, ker drugače se rad črv zaje vanje.

Kuhamo pa vosek takole: Srednjevelik lonec (5—7 litrov) se napolni do polovice z vodo, voščene kepe, najprvo svitlejše in bele, se pa denejo v malo, loncu primerno veliko vrečo; vreča se zaveže in vtakne v lonec; gledati moramo le, da lonec ni preveč z vodo napolnjen. Ko voda pričenja vreti, vzame kuharica močno leseno kuhalnico in začne vrečico obdelovati in stiskati. Voda postaja umazana, vsebina vreče gine in vsled pritiskanja s kuhalnico prikazuje se na površju vode, lepa, zlatorumena tekočina, kakor maščoba na juhi; to je lep, čist vosek. Vosek pazno posnamemo z veliko žlico ter ga vlijemo v skledo, ki je napolnjena z mrzlo vodo, kjer se takoj strdi. Ta vosek lahko še jedenkrat stisnemo v pest debele kepe, dokler je še mehak ter ga položimo začasno na stran, da ga pozneje še jedenkrat pretopimo.

Če se na površju vode nič več voska ne prikaže, odlijemo vodo, tropine pa prevaljamo in pretisnemo še nekoliko sem in tja po praznem vročem loncu; tekočino, ki je sedaj še v loncu, vlijemo pa v mrzlo vodo. Sedaj zopet napolnimo vrečo z voščinami in vsa reč se zopet ponavlja.

Tudi mrzlo vodo moramo vselej premeniti, če hočemo dobiti lep rumen vosek. Tudi lonec, če je železen, naj bo emajliran; dober je pa seveda tudi lončen. Če smo na ta način vse voščene kepe prekuhali, lahko nazadnje še jedenkrat vse tropine skupaj prekuhamo, potem gotovo nimajo nič več voska v sebi, ali pa prav neznatno množino.

Če hočemo sedaj prav lep vosek imeti, denemo vosek, oziroma kepe, ki smo jih prej na stran položili, v pisker, ki je zgoraj širji ko spodaj, prilijemo malo vode ter raztopimo počasi vosek pri ognjišču; potem postavimo posodo na hladen kraj, da se vosek shladi, za kar je treba precej časa.

Če potem pisker preobrnemo, da vosek ven pade, vidimo, da je voda pobrala vse smeti iz voska. Če se nahaja na spodnji strani voska še kaj cvetličnega prahu, ga lahko z nožem ostrgamo.

Na ta lahki in priprosti način dobimo vosek prve vrste.

P.

Najvažnije čebelarske resnice

tabelarično sestavi P. Celestin M. Schachinger.

R o j		Matica leže jajčica od februarja do avgusta na dan 300—2500, na leto približno 150.000, v celem življenju približno 500.000.	Doba razvoja					Dolžost življenja	Dolžina milimetrov	Razdalja perutnic	T e ž a gramov
i m a	tehta kg		jajček			Skupaj					
			ličinke	bube							
1 matico	1—3	matice . trota . čebela .	3	6	7	16	3—5 let od maja do julija 1½—9 mesecev	16—18	24	0·16—0·27 0·23 0·11	
0—500 trotov			3	6	15	24		15	28		
7000—25. 000 čebel			3	7	11	21		12—13	23		

P a n j z	nabere za časa dobre paše	d a n a l e t o			rabi za zimno medu	V močnem panju je ob času rojenja	za 1 kilogram voska porablje		Specifična teža
	kg	medu	rojev	voska kg	kg		čebele	kg	
20.000 čebelami	1/4	0	0		8	matice 1	medu	10	medu . 1.39—1.43
30.000 "	3/4	4	1		9	trotov 2000—5000	črečičnega prahu	1	voska . 0.96—0.97
40.000 "	2	10	2	1/4—1/2	10	čebel 30.000—60.000			cerezina 0.87—0.88
50.000 "	3	25	3		11	zaleženih celic . . 60.000—70.000			
						matičnih lončkov . . 1—15			

Na 1 kvadratnem decimetru sata je na obeh straneh	V o s e k		Toplota v čebelni kepi	Č e b e l a		
	postane mehek pri	se raztopi pri		otirne pri	neha delati pri	je najplodnejša pri
čebelnih celic 850 trotovih celic 510 v 1 kvadratnem decimetru je 12 gramov voska.	30 ° C.	63 ° C.		po zimi 20—22 ° C. po leti 25—35 ° C.	+ 7 do 10 ° C.	+ 37 ° C. + 22 do 25 ° C.

Dopisi.

S Krškega. — Ker sem Vam obljubil odgovoriti na Vaše vprašanje, kako čebelarim, primem, dasi nerad, za pero, katero moja roka, ki je vajena vladati le s krampom in matiko, nič kaj spretno ne vodi, da bi Vam podal širšo sliko svojega čebelarjenja, zatoraj mi oprostite, da Vam le-to bolj površno opišem.

Spomlad je bila tu zelo ugodna za čebelice — a to samo v aprilu. Koncem aprila sem se nadejal rojev, vendar neugodno vreme zadržalo jih je za par dni, kajti o sv. Florijanu je posijalo zopet solnce in izvabilo živalice na prosto. Do konca maja sem imel vse roje. Trije plemenjaki so se mi pomnožili na 12, mojemu sosedu — čebelarju pa od osmih panjev le na 17 — pač razloček med načinom čebelarjenja! Devičnika sem dobil dva, ki sta mi pa odnesla pete, ker nisem bil navzoč, ko sta izrojila.

„Gerstungovec“, katerega sem kupil od g. Žnideršiča, se je izvrstno obnesel! Roj, družec, kateri je imel komaj liter čebel, sem vsadil v njega ga opremil s petimi satniki, z malimi začetki. Prav zelo sem dvomil, da bi mi do jeseni odkazani prostor napolnil, pa zelo sem se varal, kajti v treh tednih je bilo vseh pet okvirjev do tal izdelanih in z zalego in čebelami napolnjenih. Pomaknil sem tedaj mrežo nazaj in pridjal še tri okvirje, ki so bili čez 14 dni že izdelani. Ponovil sem prejšnje delo ter pridejal zopet dva okvirja. Ko čez dobrih 10 dni pogledam, ni bila na moje začudenje potegnjena niti jedna celica. in vendar vse črno čebel. Takoj sem uganil, kaj to pomeni — pripravljaj se je za rojenje — odvezam tedaj pokrov in pregledam počasi satnik za satnikom in res najdem osem matičnih piskercev, katere sem takoj — kakor se samo ob sebi ume — potrgal. Potem sem imel mir.

Pri nas daje najboljšo in objednem tudi najzgodnejšo pašo sadno drevje, katerega je tu zelo mnogo, potem rudeča detelja, akacija, češminje in kostanj. Le ajda ni za nič — vsaj letos ni bila za nič! —

Črne ajde tu ne sejejo, pa upam, da se bode to kmalu zgodilo, menda takoj drugo leto!

Žvepljal čebel letos — sploh nikoli — nisem, kakor pa so žalibog storili moji sosedje-čebelarji; le pregnal sem jih v plemenjake, zato imam pa dokaj močnejše panje in zgodnje roje, zbog katerih me mnogi zavidajo, misleč, da znam „coprati“! Iskren čebelarski pozdrav! A. Janc, ml.

Iz Sada pri Št. Vidu na Dolenjskem, 20. oktobra. Zopet so nastopile dolge počitnice za naše čebelice, da se odpočijejo od napornega truda in se pripravijo za novo delo. Z letošnjim pridelkom se posebno hvaliti ne moremo, vendar tudi najslabši ni bil, toraj nekako srednje vrste, nekoliko manjši od lanskega; nad 30 funtov teže jih je bolj malo. Sprvega so imele v ajdi dobro, tudi siva je letos, kakor je bilo videti, dobro medila. Tri dni smo v tem času zapisali z zlatimi črkami, namreč: 18., 19. in 20. avgusta; to je bilo vrvenje, da je bilo veselje, potem pa jim je pričelo nagajati neugodno vreme ter suša in 25. avgusta so se že ropale.

Rojenje se je pričelo proti koncu aprila, toda samo pričelo, ker april je zamahnil z repom ter dal mráz in sneg; tudi nastopivši maj se je vedno

le kujal, še-le konec maja in potem v juniju so čebele zopet pričele rojiti; potem so rojili do malega vsi plemenjaki.

Tudi Vam moram, gospod urednik, naznaniti, kako sem zdravil nek kužen panj, v katerem sem opazil gnjilobo 29. julija. Ravnal sem se pri tem po Vašem in izkušenega čebelarja g. P. nasvetu. Zvečer v mraku potegnem panj iz čebelnjaka, ga nesem na rjuho in dobro z dimom okadim, potem porežem sat za satom, žival pa ometem v drug prazen panj, katerega nesem v čebelnjak na prejšnje mesto, kjer ga pustim tri dni brez jesti z odprto izletalnico, Ko se je tako do dobra spostil, ga čez tri dni zopet pretresem v drug čist panj, mu dam parkrat jesti in potem je letel na ajdo. Ko mine paša, ga brž zažvepljam in dobim notri popolnoma zdravo zalego. Medu je imel par funtov; da bi ne imel tako malo živali, nanesel bi bil seveda več. Ko sem revidiral druge panjove, nisem našel nič sumljivega.

Pozdravom

J. K. Kastelic.

Iz Potoč. — Tu smo imeli letošnjo pašo tako, kot še nikdar take, namreč tako slabe. Spomlad pozna, roji v juniju. Pač je bilo meseca julija precej dobro, da so vsaj roji nekoliko dohiteli, kar so starci zamudili, a avgust in september brez dežja, da zdaj čebelarje po vsi pravici skrbi, kaj bo do spomladi. Kdor ima premakljivo delo in veliko mero, je v juliju iztrčal vsaj za potrebo medu, a reveži so oni čebelarji, ki so čebelarili po starem kopitu samo s kranjiči; ti nimajo ne v loncih, ne v panjih medu. Če pritisne huda in dolga zima in naj še spomlad navrže z neugodnim vremenom, potem mi ni treba biti nikak prerok, da vem, da bo zelo slabo. Pa je lahko tudi tako, da nam bodo čebele troho sladkorja, s katerim jim bomo morali morebiti pomagati, v veliki meri vrnile z medom, vsaj one so pridne in — hvaležne, če jim Bog da ugodno vreme.

Jan. Bizjak, čebelar.

Št. Jošt pri Vrhniki. — Spomlad slaba — kakor povsod drugod. Čebele so živele iz svoje zaloge medu. Slabšim je bilo treba meseca maja pomagati. Rojev 25 %. Jesenska paša pri kaj ugodnem vremenu izvrstna. Ajde se premalo seje in ta, ki se seje je siva — toraj jo prav nič ne moremo glede čebelne paše upoštevati. Pač pa je kaj dobro medilo resje, rdeča detelja in travniške cvetlice. Panjovi prvci so težki. Gerstungovec prvec z dne 2. junija je dal 28 kg medu izborne kakovosti. Kranjska škatlja (jalovec) najtežji 34 funtov.

S Pečin (Primorsko) 20. vinotoka 1902. — Gospod urednik prosi poročil. To je po mojem mnenju dobro znamenje. Letošnji polni lonci že vjamejo kakega „muhastega“. Le naj pride pogledat, kako se godi nam čebelarjem in kako se bo godilo tudi njemu, ko odpravi „te svoje muhe, ki mu rojijo po glavi“ ter se nam pridruži. — Res hvala Bogu, nekaj loncev smo napolnili. Je sicer „ajdovec“, pa nič ne stori. Ima še bolj močan duh, tako da je zadišal celo v „Šmartno“ in zdaj so tam radovedni, koliko ga je. — Pričakovali pa smo še več, ker pomlad je kazala jako dobro. Iz vresja smo prinesli panje prav težke. Neki sosed-čebelar je izmetal 60 kg vresjega medu. Jaz pa se nisem upal. Zdelo se mi je prezgodaj. In prav sem storil. Nekateri panji so vse porabili. Pa ni bilo čuda! Saj se spominjate, kako se nam je obnašal

majnik. Sneg, dež, mraz — to vendar ni za nežno čebelico. Zato je bilo pri nas rojev sploh malo. Pri meni je bil prvi roj dné 15. maja in to je bil sploh prvi roj na Tolminskem. Od 27. maja do 22. junija se je rojenje popolnoma ustavilo. Poznih rojev pa posebno pri nas ne maramo.

Tri tedne pred ajdo smo skoro brez paše. Poslužujem se takrat „spekulativnega krmljenja“, ki se vselej dobro izplača. In tako je tudi letos „copranje“ pomagalo, namreč nam čebelarjem, ki imamo „te nove velike marajne“. — „Škatljičarji“ čujem, da imajo po večjem le „deficit“. Vsaj k meni že nosijo lonce — prazne, da jim jih napolnim za prihodnjo pomladansko pitanje. — Res je tako! Bog dal bolje!

B. N.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 5.: Občinski zastop v je v svoji seji dne 2. t. m. sklenil, da morajo čebelarji domačini, ki imajo domovinsko pravico v tej občini plačati od vsakega panja 50 vinarjev na leto. Kaj se Vam zdi, ni li to lep napredek v naši čebeloreji? — J. B. v P.

Odgovor: To je pa že presmešno! Kakor da bi ne bila čebeloreja v Avstriji že od cesarice Marije Terezije pa na vse večne čase prosta vseh dajavščin. Sicer pa menimo, da ga ne bo čebelarja, ki bi smatral tak sklep občinskega zastopa — resnim. Tudi bo dotično c. kr. okrajno glavarstvo, kadar priroma prepis zapisnika občinske seje v vpogled, ta originalni sklep gotovo kar križem črtalo. Ko bi pa ta občinski zastop le skušal na svojo pest izžemati čebelarje, prosimo naznanite nam, da poseže čebelarsko društvo vmes. Da bi bil zdaj predpustni čas, bi naznanili ta sklep slavnega občinskega zastopa v v čebelarske liste vse Evrope, da bi se še drugi čebelarji prav od srca smejali. Žalostno je le to, da se more kaj takega zgoditi na — Kranjskem.

Vprašanje 6.: Pustil sem več slabih plemenjakov, zdaj me pa skrbi, kaj bo čez zimo, ker so nekateri tako lahki. — F. F. v K.

Odgovor: Vsaj Vas lahko skrbi, nas bi tudi, na Vašem mestu. Že stokrat in več smo priporočali, združite jeseni slabiče, tudi navodil, kako se to stori ste lahko v „Čebelarju“ že v izobilju našli, naposled pa pridete s tako pošto. Zdaj je že prepozno za pitanje s tekočim medom ali s sladkorjem, ker čebele tega ne morejo več pokriti. Ker pa je vendar med dvema nesrečama boljše voliti manjšo — med prepozno pitanjem in poginom čebel — tedaj jim dajte ob južnem vremenu gorkega, nekoliko z medom oslajenega raztopljenega sladkorja, vsakemu plemenjaku kakega pol litra za takojšnji živež in kadar ga pospravijo notri, potem prislonite zadej na satje še polnega, zadelanega satja; če je še kaj praznega prostora, ga zatlačite s cunjami in potem jih pustite popolnoma v miru, morebiti da jih ne vzame zima. Kadar bodo začele spomladi izletavati, smete jih potem zopet s tekočim medom pitati, sicer pa samo z zadelanim v satju.

Raznoterosti.

Še drug priprost način, vosek čistiti. Voščine denemo v ne preveliko vrečo, katero zavežemo in denemo v železen ali bakren, z vodo napolnjen pisker, tega pa pristavimo k ognju. Na vrh vreče denemo še ne prelahek kamen. Med kuhanjem pritismo večkrat kamen s kakim polenom na vrečo. Vosek prihaja počasi na površje vrele vode, kjer ga posnamemo in ulijemo v posodo, napolnjeno z mlačno vodo. Ko se posoda shladi, vzamemo iz nje kolač kaj lepega voska.

P.

Prošnja.

Uredništvo „Čebelarja“ ponavlja svoje uljudno vprašanje, če ima kak društveni ud „Slovensko čebelo“ od leta 1873. do 1881., Jeričev „Navod“, ki je izhajal nekaj časa kot priloga k „Čebeli“ in Janšejevo „Podvuzhenje“ za dobro ceno naprodaj za društveno knjižnico. — Tudi prosi, naj se pri dopisih, v katerih se opisuje letina, vselej omeni, na koliko je naraslo število plemenjakov po rojenju, katera paša je najprva, kako se potem vrsti, katera je bila najboljša in kaj in kdaj je v dotičnem kraju sploh glavna paša. Način krmljenja in s čim se je navadno krmilo. S kakimi panji se je čebelarilo, kako so se razni panji primeroma obnesli i. dr. Letošnja poročila o letini si zelo nasprotujejo; v tem kraju je bila tako dobra, kot veliko let ne, v drugem zopet čez mero slaba. Da pa bo slika pretečene čebelarске letine popolna, prosimo še iz drugih krajev poročil, oziroma dopisov.

Uredništvo.

I z k a z.

V mesecu oktobru in novembru so pristopili naslednji udje: Gnus Rudolf, slikar, Pilštanj, Spod. Štajersko; Lavtižar Fran, nadučitelj, Šmartno pod Šmarno goro, pri Št. Vidu nad Ljubljano; Sajovic Fran Xav., posestnik, Tacen pri Št. Vidu nad Ljubljano; Trampuš Anton, Kostanjevica, via Rublia.

Naznanilo.

Č. gospodom naročnikom naznanjamo, da naročnino za „Čebelarja“ lahko tudi oddajo pri c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, ako jim je to bolj priročno.

Upravništvo.

Listnica uredništva.

G. J. B v P.: Sporočite — prosimo — imena dotičnih občin in pod katero okrajno glavarstvo spadajo. — G. J. B. v J.: Nikak odgovor je tudi odgovor, samo malo čuden; li ne?

Udnina (1 gld.) in reklamacije naj se pošiljajo gospodu I. N. Babnik-u v Ljubljani, dopisi in članki za list pa uredniku „Slovenskega čebelarja“ Frančišku Rojini, nadučitelju v Šmartnem pri Kranju.

Odgovorni urednik Mihael Rožanec. — Lastnik Slovensko čebelarско društvo.

Tisk J. Blasnika naslednikov v Ljubljani.